ביין חרדלי. שחור. כלומר לבנה או שחורה: **כמסב רחב.** מיסב מטה שמיסב עליה בשעת אכילה. ולענין ניאוף אשה שמטה: **קנר.** כחושה: **חכר עוב.** אשה טובת מראה. כך שמה: **מתני' דלימלמי מלכתא.** מפרש בגמ' קולפא מלוק"ה בלע"ז: **וכפתו חרכוסא.** ולי תכשיטין נינהו לא יהו בטלין לעתיד: **בירים.** בגמרא מפרש: **טהורה.** אינה מקבלת טומאה: **ויולאין כה.** דלא שלפא ומחוייא שלא יראה שוקה: **כבלין טמאין.** בגמ' מפרש לה: **גמ' שרגא בטיהרא.** גר בלהרים מתוך שאינו לריך לאיר נאה. אבל בזמן הזה שהוא עת מלחמה תכשיטין הן: **ופליגא.** הא דקתני בטלין לימות המשיח פליגא דשמואל דלשמואל אין בטלין לימות המשיח:

ביין חרדלי במסב רחב או במסב קצר בחבר טוב או בחבר רע א"ר חסדא וכולן לזנות אמר רחבה אמר רבי יהודה עצי ירושלים של קינמון היו ובשעה שהיו מסיקין מהן ריחן נודף בכל ארץ ישראל ומשחרבה ירושלים נגנזו ולא נשתייר אלא כשעורה ומשתכה בגזאי דצימצמאי מלכתא: **מתני'** [a]לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת ולא [b]בתרים ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת רבי אליעזר אומר תכשיטין הן לו וחכ"א אינן אלא לגנאי שנאמר [1]וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות [2]ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה בירית טהורה ויוצאין בה בשבת כבלים טמאים ואין יוצאין בהן בשבת: **גמ'** [c]מאי באלה [d]קולפא: ר' אליעזר אומר תכשיטין הן לו: תניא אמרו לו לרבי אליעזר וכי מאחר דתכשיטין הן לו מפני מה הן בטלין לימות המשיח אמר להן לפי שאינן צריכין שנאמר [1]לא [e]ישא גוי אל גוי חרב ותהוי לנוי בעלמא אמר אביי מידי דהוה [f]אשרגא בטיהרא ופליגא דשמואל דאמר שמואל [g]אין בין העולם הזה לימות המשיח [h]אלא שיעבוד גליות בלבד שנאמר [3]כי לא יחדל אביון מקרב הארץ מסייע ליה לרבי חייא בר אבא דא"ר חייא בר אבא [4]כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא [5]עין לא ראתה אלהים זולתך ואיכא דאמרי אמרו לו לר' אליעזר וכי מאחר דתכשיטין הן לו מפני מה הן בטלין לימות המשיח אמר להן אף לימות המשיח אינן בטלין היינו דשמואל ופליגא דר' חייא בר אבא א"ל אביי לרב דימי ואמרי לה לרב אויא ואמרי לה רב יוסף לרב דימי ואמרי לה לרב אויא ואמרי לה אביי לרב יוסף מ"ט דר"א דאמר תכשיטין הן לו דכתיב [6]חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך א"ל רב כהנא למר בריה [i]דרב הונא האי בדברי תורה כתיב א"ל [j]אין מקרא יוצא מידי פשוטו א"ר כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר: סימן זרות: א"ר ירמיה א"ר אלעזר שני תלמידי חכמים המחדדין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להם שנאמר [5]והדרך צלח אל תקרי והדרך אלא והדדך ולא עוד אלא שעולין לגדולה שנאמר [5]צלח רכב יכול אפילו שלא לשמה תלמוד לומר [5]על דבר אמת יכול אם הגים דעתו ת"ל [5]וענוה צדק ואם עושין כן זוכין לתורה שניתנה בימין שנאמר [5]ותורך נוראות ימינך רב נחמן בר יצחק אמר זוכין לדברים שנאמרו בימינה של תורה דאמר רבא בר רב שילא ואמרי לה אמר רב יוסף בר חמא א"ר ששת מאי דכתיב [6]אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד אלא בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא אלא למיימינין בה אורך ימים איכא וכ"ש עושר וכבוד למשמאילים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא א"ר ירמיה אמר ר' שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא מקשיב להן שנאמר [7]אז נדברו יראי ה' וגו' [8]אין דיבור אלא נחת שנאמר [8]ידבר עמים תחתינו [9]מאי ולחושבי שמו א"ר אמי אפילו חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה א"ר חיננא בר אידי כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר [9]שומר מצוה לא ידע דבר רע א"ר אסי ואיתימא ר' חנינא אפילו הקב"ה [10]גוזר גזירה הוא מבטלה שנאמר [10]באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה וסמיך ליה שומר מצוה לא ידע דבר רע אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא שומע לקולן שנאמר [11]היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני ואם אין עושין כן גורמין לשכינה שמסתלקת מישראל שנאמר [12]ברח דודי ודמה וגו' אמר רבי אבא א"ר שמעון בן לקיש שני ת"ח [13]המדגילים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא אוהבן שנאמר [13]ודגלו עלי אהבה אמר רבא והוא דידעי צורתא דשמעתא [14]והוא דלית להו רבה במתא למיגמר מיניה [15](א"ר) אבא א"ר שמעון בן לקיש [16]גדול המלוה יותר מן העושה צדקה [17]ומטיל בכים יותר מכולן [18](א"ר) אבא אמר ר' שמעון בן לקיש [19]אם תלמיד חכם נוקם ונוטר כנחש הוא חגריהו על מתניך אם עם הארץ הוא חסיד אל תדור בשכונתו אמר רב כהנא אמר רבי שמעון בן לקיש ואמרי לה אמר רב אסי אמר [20](ריש לקיש) ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש [21]כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו שנאמר [14]למם

מרעהו

אין בין העוה"ז לימות המשיח. אע"ג דהשתא אין ירושלים ואין בהמ"ק ואילו לימות המשיח יהיה הכל בטיר ל"ל דהאי אין בין לאו דוקא: ואילו

חכר עוב. אשה טובת מראה. כך שמה: **מתני' כאלה.** מפרש בגמ' קולפא מלוק"ה בלע"ז: **וכפתו חרכוסא.** ולי תכשיטין נינהו לא יהו בטלין לעתיד: **בירים.** בגמרא מפרש: **טהורה.** אינה מקבלת טומאה: **ויולאין כה.** דלא שלפא ומחוייא שלא יראה שוקה: **כבלין טמאין.** בגמ' מפרש לה: **גמ' שרגא בטיהרא.** גר בלהרים מתוך שאינו לריך לאיר נאה. אבל בזמן הזה שהוא עת מלחמה תכשיטין הן: **ופליגא.** הא דקתני בטלין לימות המשיח פליגא דשמואל דלשמואל אין בטלין לימות המשיח: **לא יחדל.** משמע לעולם אלמא יש עניות ועשירות ש"מ נחמות שנתנבאו הנביאים ולא יהיה כעני עוד (זכריה יד) לא לימות המשיח נתנבאו אבל מן העולם הזה דאם כן מהל לך אחיון: **מסייע ליה.** בריישא דקתני בטלין לימות המשיח לרבי חייא בר אבא: **לא נתנבאו.** דברי נחמות אלהים: **עין לא ראתה.** עין של גביאים לא אלהים לראותו: **בדברי תורה כתיב.** הוי זהיר לחזר על משנתך שהרא מזומנת לך בשעת הדין להביא ראיה כתוב על ירך גבור לגלא במלחמה והוא הודך והדרך: **דליגמר איניש.** לגרוס שמעתא מרביה ולא על גב דלא ידע לכולהו טעמיה: **והדר ליסבר.** טעמיה. דהא קשה ליה לרב כהנא ולא הוה ידע להאי טעמא ותלמודיה הוה קים ליה מדהוה בר תמני סרי: **המחדדין.** שואלין ומשיבין ולא לקפא אלא להתחדד: **והדרך.** כמו והדדך: **וחורך.** ותלמדך [a]: **לימיניין.** של תורה שמפשפשין טעמיהן בדקדוק ובוררין [b] בימין המיומנת למלאכה [c]: **עושר וכבוד ליכא.** בתמיה. כיון דאיכא אורך ימים כ"ש עושר וכבוד: **למשמאילין בה.** שאין יגעים בה כל לרכן. אי נמי מיימינין בה עוסקין לשמה משמאילים שלא לשמה: **הנוחין זה לזה.** ונוחין ונותנין בה בנחת רוח מתעסקין כדי שילמדו זה מזה: **ידבר עמים תחתינו.** יפפיל וכל שפלות בנחת. ל"א הנוחין מנהיגין זה את זה להבנתה של הלכה כמו לך נתה (שמות לג) ידבר תרגום של יגהג [d]: **ומי יאמר לו מה תעשה.** שומר מלות יוכל לומר לו: **המקשיבין.** מלמדים זה את זה ומביאים זה מזה ולישנא דקרא נקט: **בגנים.** כתי מדרשות: **מכיריס מקשיבים.** זה לזה להם אני אומר שישמיעוני קולם ולענם: **ברח דודי.** בתריה כתיב: **המדגילים.** מתפפין זה את זה ולומרים בא ולגמוד ונכין בין שניהו הוגיל ואין לנו רב ללמדנו: **גורפא.** שורם הדבר. קנת לגדו מרבם: **גדול המלוה.** לפי שאין העני בוש בדבר: **ומטיל לכים.** מעות ומגלי להשתכר בהן למחלית שכר. ואיידי דאיירי רבי אבא אמר ריש לקיש נקט כל הני מילי דאגדתא דאמר להו ר' אבא משמיה: **חונרו.** הדבק בו שסופך ליהנות מתלמודו: **אל תדור בשכונתו.** שאינו יודע בדקדוקי מלות ואין חסידותו שלם וסופך ללמוד ממנו: **מונע חסד.** שאינו מניח הענייה לבא לפתחו: **למם.** דהיינו כלב:

מרעהו

מסורת הש"ס

a) פי' מגן. ב) נ"ל לא. ג) (גיר' הפיוט מתי אלה קיפל פי' דומה למקל יפי ירמאו ענגל כמו מדיר יפי ע"ש). ד) (פי' שנגו שמכון בי ולאקו עב). ה) (ומיסה מחיב יפאו). ו) תוליו פ. ז) נדרים לי: לקחן קנא: פסחים פח. מנהדרין לא: לגי. ח) י"נ דרביעא. ט) (ימחות יא: מר). י) מנחות יא. כ) נדרים ג. קדושין מ. ע"ש. ל) (מ"ק טז: כ"מ פס.). מ) (ועי' תוס' ע"ז נכ: ד"ה דגלא וכו' שפגינו אשרגא רש"י דסכלא). נ) (עי' תוס' ע"ז נס.). ס) (נ"ל ולא"ר). ע) פסחים נג.). פ) (נ"ל ולא"ר). צ) (נ"ל ר' שמעון בן לקיש). ק) (ע"ג). ר) (נס.). ש) כ"מ: נדרים ובירוחן. ת) (עי' תוס' ד"ה למיימינין). א) (פסיק כו). ב) (עי' תוס' מגילת יג: ד"ה מאי שיר המעלות מגילה ת. ד"ה אין בין ומ"ש שם על הגליון).

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותורך ותלמדך הם"ד ואמ"כ מ"ה שיפר וכבוד יכו' עיפר וכבוד הם"ד ואמ"כ מ"ה למיימינין בה מפפפפין כ"ל ותיכה של תורה נמתק מ"כ ב"ל נדף פח ע"כ:

גליון הש"ם

גמ' אלא מעבר גליית. עי' פסחים נ ע"כ:

מוסף רש"י

באלה. מקל (פסחים נז:), למזמרות. שומרים בהן הכרמים (שבת ה:). בירים. יהיה מגן אלעזר שבשבן לשוקיה מעל מתי שוקיה להדקן שלא יפלו. טהורה. דאלו תכשיט היה אלא תקשטם למתי שוקיה, יהי בטבעת הכלים לתמרן טהורים, ויוצאין בה. אלהים זולתך לא עם כמו שוקיה ולא הוי משאר ויילאין דכיון דלגיעותא היא לא שלפה ומחוי (לעיל ס.). אשרגא בטיהרא. גר בלהרים היו מאיר (יומא כ:). כל הנביאים לא נתנבאו. הטיבות הקמטות (ברכות לד:) עוקה ליפולל (שבת דרון צט:). עין לא ראתה. לא נראתה ולא נגלית לעוס נגיה שמה: עין שם נגיה לא ראתה אם אמר ישמה הקב"ה למחכה לי ולחי עיניך אתה אלהים (ישעיה סד ג) אלון קן לדבר (סנהדרין שם). אין מקרא יוצא מידי פשוטו. אלא"ג דדרשינן ליה לדרשה. מידי פשוטו מיהא לא נפיק לגמרי (יבמות כד:). למיימינין בה. עסוקים בכל כחם יגדילים לעשות תורה. כאדם המשתמש ביד ימינו שהיא עיקר (יומא פח:). ידבר עמים תחתינו. יכלו עמים תחתינו (מגילה יא:).

עין משפט נר מצוה

סמ"ג א מי' פי"ט מהל' שבת הלכה ח פמג לאין סה טוש"ע ס"ח סי' ש"מ סעיף ז:
ג ב מי' פי"ב מהל' מלכים הלכה כ:
נא ג מי' פ"ח מהל' תפוחה הלכה ז:
נב ד מי' פ"י מהל' מ"ע הלכה ז טוש"ע יד סי' רמט סעיף ו:
נג ה מי' פ"ו מהל' דעות הלכה ח כ:
נד ו מי' פ"ח מהל' רוצח הלכה ד:

תורה אור השלם

1 ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה:
ישעיהו ב ד
2 כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ידך לאחיך לענך ולאבינך בארצך:
דברים טו יא
3 ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו:
ישעיהו סד ג
4 חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך:
תהלים מה ד
5 והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק ותורך נוראות ימינך:
תהלים מה ה
6 ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד:
משלי ג טז
7 אז נדברו יראי יי איש את רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחשבי שמו:
מלאכי ג טז
8 ידבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו:
תהלים מז ד
9 שומר מצוה לא ידע דבר רע ועת ומשפט ידע לב חכם:
קהלת ח ה
10 באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה:
קהלת ח ד
11 היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעיני:
שיר השירים ח יג
12 ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים על הרי בשמים:
שיר השירים ח יד
13 הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה:
שיר השירים ב ד
14 למם מרעהו חסד ויראת שדי יעזוב:
איוב ו יד

לעזי רש"י

מצוק"ה (מצוג"א). אלה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com